

*Сумський державний університет
Медичний інститут
Кафедра громадського здоров'я*

**Національні стратегії охорони здоров'я
та роль Всесвітньої організації охорони
здоров'я у їх формуванні.**

*Д.м.н., професор
Сміянов В.А.*

Охорона здоров'я громадян вважається однією з найважливіших функцій сучасної держави.

Здоров'я людини визнають у світі настільки важливим, що цей показник входить до індексу людського розвитку – універсального показника рівня розвитку суспільства тієї чи іншої країни світу.

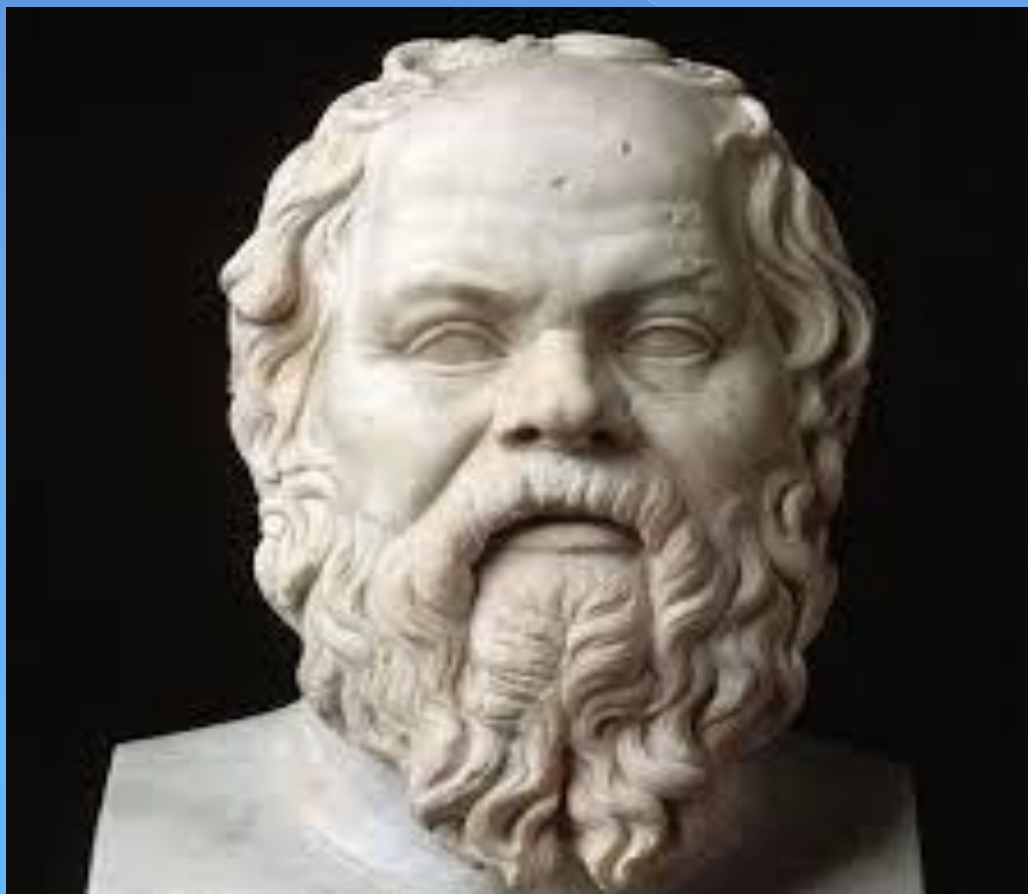

Здоров'я (за визначенням ВООЗ)

це стан повного соціального, біологічного та психологічного благополуччя, коли функції всіх органів і систем урівноважені з навколишнім середовищем, відсутні якісь захворювання, хворобливі стани та фізичні дефекти.

Здоров'я — це не все, але все без здоров'я —
ніщо.

Сократ

Здоров'я - ключ до благополуччя і добробуту

Здоров'я цінне саме по собі.

Уряди країн Європи прагнуть досягти більш високого рівня здоров'я, рівенства і згуртованості населення.

Населення країн Європи надає великого значення хорошому здоров'ю.

Рівень здоров'я відображає прогрес суспільства.

Оцінка соціального розвитку повинна включати оцінку рівня здоров'я.

Здоров'я - ключ до благополуччя і добробуту

Більш здорові люди мають більшу високий рівень виробництва праці.

Краще здоров'я зменшує потребу в охороні здоров'я зараз і в майбутньому.

Здоров'я і добробут підсилюють один одного.

Системи охорони здоров'я є каталізатором як для здоров'я, так і для добробуту.

В умовах сьогодення особливого значення набувають формування та розбудова таких систем охорони здоров'я, які б забезпечували задоволення зростаючих потреб населення в доступній і якісній медичній допомозі, стримуючи при цьому стрімке зростання витрат на охорону здоров'я.

Основні цілі нової ідеології охорони здоров'я:

- стимулювання державою соціальної спрямованості розвитку суспільства;
- впровадження нешкідливих технологій, що забезпечують охорону життя та здоров'я в процесі матеріально-технічного виробництва;
- забезпечення державою пріоритетного фінансування комплексних народногосподарських програм профілактики, своєчасного лікування, реабілітації та інших заходів щодо охорони здоров'я;
- заохочення державою підприємств та організацій, які активно інвестують пріоритетні напрями розвитку охорони здоров'я.

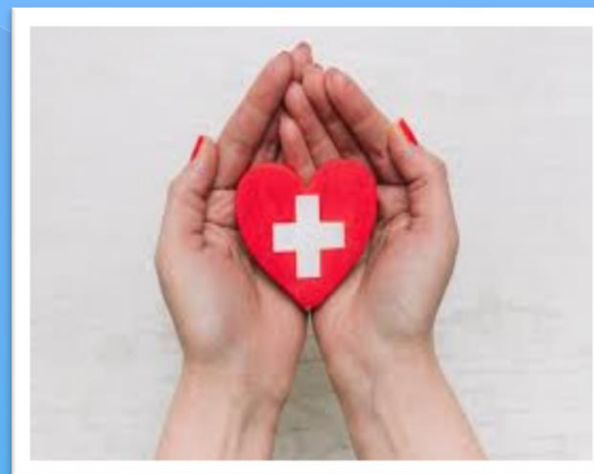

Охорона здоров'я

Це система державних, громадських та індивідуальних заходів та засобів, запобіганню захворювань та попередженню передчасної смерті, забезпеченню активної життєдіяльності та працездатності людини.

Вона включає комплекс засобів та заходів, що мають відношення до здоров'я населення.

Доповідь ВООЗ про стан охорони здоров'я в світі 2000 р. визначає систему охорони здоров'я як «всі організації, люди і дії, основною метою яких є підвищення, відновлення або підтримання здоров'я».

Інвестування в системи охорони здоров'я приносить реальну вигоду

Суспільства можуть робити вибір щодо того, «як» і «як багато коштів» вкладати в системи охорони здоров'я за рахунок інших, конкуруючих за ресурси, секторів.

Правильне інвестування в системи охорони здоров'я є ефективним способом поліпшення здоров'я і збільшення добробуту.

Системи охорони здоров'я підтримують більш високий рівень здоров'я в більш економічно активних суспільствах.

Три елементи системи охорони здоров'я (доповідь ВООЗ про стан охорони здоров'я в світі, 2000 р.)

1. Забезпечення медичного обслуговування (як особистого, так і суспільного).
2. Діяльність, спрямована на надання можливості отримання медичного обслуговування (особливо фінансування, мобілізація ресурсів і управління).
3. Діяльність з управління, метою якої є вплив на інші сектори, здатні впливати на рівень здоров'я, навіть якщо здоров'я не є їх первинною метою.

Система охорони здоров'я — це сукупність усіх організацій, інституцій і ресурсів, головною метою яких є зміцнення, підтримка чи відновлення здоров'я. Модель системи охорони здоров'я визначається цілями, принципами та співвідношеннями елементів системи, а також суспільним устроєм, політичним і соціально-економічним становищем, традиціями, культурою, історією, релігією, іншими чинниками та системою спеціальних компенсаторів, характерною для кожної окремої країни.

Ключова ціль будь-якої системи охорони здоров'я – доступність і якість медичної допомоги, медичних послуг, медичного обслуговування.

Головна мета будь-якої країни – як за мінімальні ресурси побудувати ефективну модель системи охорони здоров'я та досягти найвищого рівня здоров'я населення.

Здоров'я – це беззаперечна цінність.

Наявність у тій або іншій країні відповідної системи охорони здоров'я визначається багатьма обставинами, проте при всіх відмінностях у системах охорони здоров'я різних країн економічні моделі формуються за визначенням ролі та функції держави в цих процесах.

Головні економічні характеристики системи охорони здоров'я:

- відношення власності;
- способи фінансування (отримання ресурсів);
- механізми стимулювання медичних працівників (виробників медичних послуг) і населення (споживачів послуг).

Критеріальні ознаки організації управління охороною здоров'я:

- об'єм державних гарантій;**
- джерело фінансування медичної допомоги;**
- замовник послуг та його статус;**
- виконавець (надавач) медичних послуг та його статус;**
- характер взаємовідносин між замовником та надавачем медичних послуг;**

Критеріальні ознаки організації управління охороною здоров'я:

- державне управління охороною здоров'я;**
- схема фінансування галузі охорони здоров'я;**
- структури, які забезпечують права пацієнтів;**
- структури, що забезпечують права виробника медичних послуг.**

Рівень здоров'я населення України

Сьогодні він кваліфікується як незадовільний, оскільки впродовж останнього десятиріччя спостерігається зростання рівня загальної смертності населення в межах 4%, тоді як у країнах Європи, навпаки, – на 4% відбулося його зниження, а середня тривалість очікуваного життя на 5-10 років менша, ніж в економічно розвинених європейських державах.

Національна політика в галузі охорони здоров'я повинна передбачати створення нової ідеології охорони здоров'я України, вироблення шляхів та засобів оптимальної організації на національному рівні охорони та поліпшення здоров'я, формування здорового способу життя, медичної та соціальної профілактики захворювань, реабілітації.

Стратегічні цілі національної політики в галузі охорони здоров'я:

- зниження захворюваності та передчасної смертності різних груп населення за віковими, статевими, професійними, релігійними й іншими ознаками;
- подовження середньої тривалості життя людини при збереженні достатньої його якості;
- подовження трудового довголіття і соціальної активності людини;
- зниження негативного впливу середовища (природного та антропогенного) на стан здоров'я населення;
- радикальне вдосконалення системи медичної профілактики захворювань та їх ускладнень, а також реабілітації осіб, які втратили здоров'я.

Здоров'я і системи охорони здоров'я функціонують в різних секторах

- Системи охорони здоров'я працюють за межами надання медичної допомоги.
- Системи охорони здоров'я відіграють ключову керівну роль, яка впливає на втручання в інших секторах, які мають дію на рівень здоров'я.
- Міністерства охорони здоров'я повинні нести відповідальність за здоров'я, забезпечене впливом медичного обслуговування і діяльністю інших секторів.

Усі системи охорони здоров'я за типологією можна умовно розділити на 3 групи:

1. 3 переважно державним фінансуванням.

Вони функціонують у країнах СНД, скандинавських країнах, Великій Британії. Вони ефективно працюють за умови достатності коштів у державі.

Усі системи охорони здоров'я за типологією можна умовно розділити на 3 групи:

2. На засадах страхової медицини.

У таких системах відбувається адресний збір коштів, формування фондів і надання гарантованих послуг через страхові поліси. Модель страхової медицини працює в різних фінансових умовах, існує в більшості країн, охоплює приблизно 70–90% населення. При цьому люди несуть відповідальність за своє здоров'я і вибирають той чи інший медичний заклад.

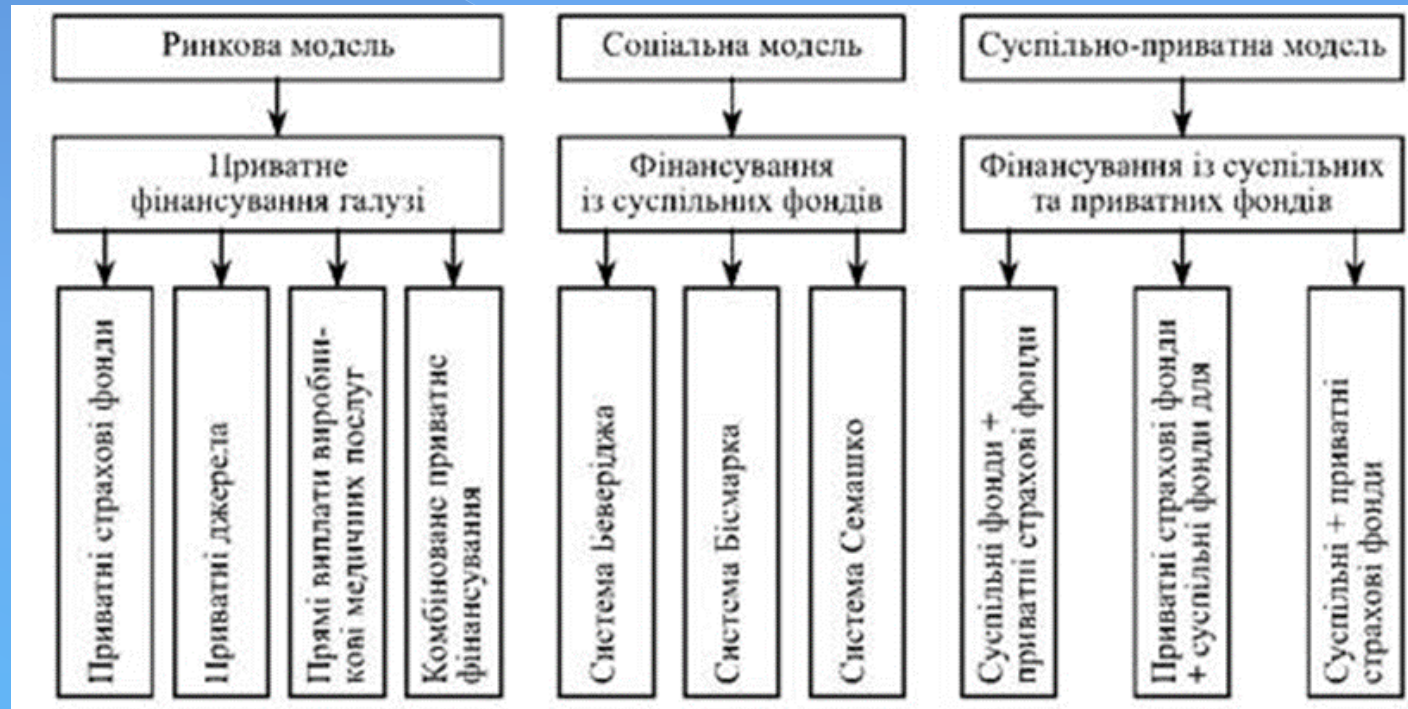

Усі системи охорони здоров'я за типологією можна умовно розділити на 3 групи:

3. Переважно ринкова (приватна) система охорони здоров'я.

Ефективно працює лише для заможних груп населення. Характерний приклад — США, де медична допомога доступна для заможних прошарків населення, значна частина мешканців не має медичної страховки, у зв'язку з чим існує багато проблем.

Моделі організації та фінансування галузі охорони здоров'я

Керівним і координуючим органом у міжнародній діяльності з охорони здоров'я є Всесвітня організація охорони здоров'я.

Мета ВООЗ – досягнення всіма народами якомога вищого рівня здоров'я.

**НАШ СВІТ, ЯКИЙ НІКОЛИ РАНІШЕ ЩЕ НЕ
БУВ ТАКИМ ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНИМ І
ВЗАЄМОЗАЛЕЖНИМ, ПЕРЕЖИВАЄ ВАЖКУ
КРИЗУ БЕЗПРЕЦЕДЕНТНИХ МАСШТАБІВ, ЩО
МАЄ ГЛОБАЛЬНІ НАСЛІДКИ**

**СЕКТОР ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НЕ МАВ
ВІДНОШЕННЯ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПОЛІТИКИ,
ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ЗА ЦІ КРИЗИ, АЛЕ
ОСНОВНИЙ УДАР ПРИЙШОВСЯ НА ЗДОРОВ'Я**

**ГЕНЕРАЛЬНИЙ ДИРЕКТОР ВООЗ
Д-Р МАРГАРЕТ ЧЕН**

**В УМОВАХ НИНІШНЬОЇ КРИЗИ НЕОБХІДНО НАРОЩУВАТИ
ЗУСИЛЛЯ ЗІ ЗМІЦНЕННЯ І ПОКРАЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ
СИСТЕМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, З ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЛЮДЕЙ У
СВІТІ**

Основні завдання ВООЗ:

- координація міжнародної діяльності в галузі охорони здоров'я;
- надання державам відповідної інформації;
- надання допомоги країнам у питаннях організації охорони здоров'я;

Основні завдання ВООЗ:

- сприяння та розвиток зусиль у боротьбі з епідемічними, ендемічними та іншими хворобами, а також в охороні психічного здоров'я;
- проведення спільних досліджень у галузі охорони здоров'я;
- сприяння у підготовці медичних кадрів.

ВООЗ: сфери надання підтримки національним системам ОЗ

- розроблення стратегій;
- генерування науково-обґрунтованої інформації та розвиток кадрового потенціалу;
- надання рекомендацій щодо розробки та впровадження політик, обмін досвідом між країнами та організаціями;
- побудова ділових відносин;
- реагування на невідкладні потреби.

Україна: пріоритети

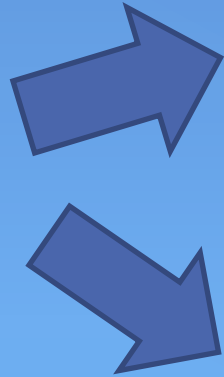
Інтервенції, метою яких є досягнення всеохоплюючого доступу до послуг охорони здоров'я та покращення здоров'я населення.

ВООЗ -Україна

ВООЗ

сприяння обміну
інформацією, координації та
забезпечення узгодженості
між діями партнерів

підтримка з питань розроблення
політик для забезпечення
міждисциплінарного підходу до
регулювання сектору охорони
здоров'я

ВООЗ -Україна

координація напрямків
роботи для підтримки
процесів трансформації
національної системи
охорони здоров'я

ВООЗ

забезпечення можливостей
для співпраці між Україною та
міжнародними медичними
спільнотами

ВООЗ -Україна

Завдяки підтримці ВООЗ Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України набув повноправного членства в Міжнародній асоціації національних інститутів громадського здоров'я (IANPHI).

ВООЗ -Україна

ВООЗ надавала підтримку Уряду України в його прагненні стати партнером міжнародного руху забезпечення всеохоплюючого доступу до послуг охорони здоров'я (УНС2030). На сімдесят другій сесії Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я в 2019 р. Україна підписала Глобальну угоду щодо кроків в напрямку забезпечення всеохоплюючого доступу до послуг охорони здоров'я.

ВООЗ -Україна

надання технічних знань та експертизи для побудови життєздатної системи громадського здоров'я

ВООЗ

підтримка Міністерства охорони здоров'я в навчанні медичних працівників

У 2008 р. у Таллінні відбулася Європейська міністерська конференція ВООЗ щодо систем охорони здоров'я «Системи охорони здоров'я — здоров'я — благополуччя», на якій було прийнято Талліннську хартію.

У цьому документі зокрема йдеться, що здоров'я, система охорони здоров'я та благополуччя — це взаємопов'язані поняття.

Економічна залежність від здоров'я населення дуже висока. У структурі витрат прямі витрати на охорону здоров'я становлять **47,9%**, а непрямі, зумовлені втратою доходів, пов'язаних із захворюваністю та передчасною смертністю — **52,1%**.

За даними Європейського регіонального бюро ВООЗ до чинників, які визначають сучасні тенденції в охороні здоров'я, належать глобалізація, серйозні демографічні зміни, екологічні проблеми (забруднення довкілля, зміна клімату), соціально-політичні конфлікти, технологічні нововведення, поглиблення нерівності у розподілі матеріальних благ і доступу до послуг, маркетингація, міграція населення, урбанізація тощо.

До основних досягнень у сфері охорони здоров'я у III тисячолітті можна віднести:

- збільшення середньої тривалості життя;
- подолання багатьох інфекційних хвороб;
- розвиток профілактичних технологій;
- появу генної медицини;
- створення нових поколінь ліків;
- збільшення ВВП на охорону здоров'я;
- розвиток сучасних медичних технологій;
- високий професіоналізм медичного персоналу;
- підвищення рівня життя в цілому.

Разом з цим у суспільстві формуються і нові виклики: різке постаріння населення, епідемія хронічних неінфекційних захворювань, збільшення поширеності чинників ризику, підвищення агресивності чинників навколишнього середовища, розвиток резистентності мікроорганізмів, проблеми фінансування в умовах обмежених ресурсів, швидка поширеність хвороб через високу мобільність населення, підвищення вимог до доступності та якості медичної допомоги, зростання вартості послуг, що формують здоров'я.

Всесвітня організація охорони здоров'я у 1998 р. прийняла програму «Здоров'я для всіх у 21-му столітті», в якій окреслила глобальні пріоритети та основні завдання, котрі повинні забезпечити у всесвітньому масштабі можливість досягнення і підтримання найвищого рівня здоров'я протягом усього життєвого циклу.

Політика «Здоров'я для всіх у 21-му столітті», глобальні цілі

5. Поліпшення доступу до водопостачання, санітарії, харчових продуктів і житла
6. Сприяння здоровому і протидія нездоровому способу життя;
7. Поліпшення доступу до комплексної, якісної медико-санітарної допомоги
8. Підтримка наукових досліджень в галузі охорони здоров'я;
9. Впровадження глобальних і національних систем інформації та епідеміологічного нагляду
10. Розробка, здійснення та моніторинг політики, досягнення «Здоров'я для всіх» у різних країнах

Політика «Здоров'я для всіх у 21-му столітті», глобальні завдання

1. Посилення справедливості щодо здоров'я
2. Поліпшення можливостей для виживання і підвищення якості життя
3. Повернення назад глобальних тенденцій щодо п'яти основних пандемій (інфекційних хвороб, неінфекційних захворювань, травматизму та насильства, алкоголізму та наркоманії, тютюнопаління)
4. Повна або часткова ліквідація певних хвороб (поліомієліт тощо)

Політика «Здоров'я для всіх у 21-му столітті»

А. Принципи і підходи:

1. Солідарність держав-членів ЄРБ в інтересах охорони здоров'я
2. Рівноправність різних груп всередині країн в охороні здоров'я

Політика «Здоров'я для всіх у 21-му столітті»

Б. Спрямованість на все населення та основні небезпеки:

3. Здоровий початок життя

4. Здоров'я молоді

5. Збереження здоров'я в літньому віці

6. Поліпшення психічного здоров'я

7. Скорочення поширеності інфекційних захворювань

8. Скорочення поширеності неінфекційних захворювань

9. Зменшення травматизму в результаті актів насильства та нещасних випадків

Політика «Здоров'я для всіх у 21-му столітті»

В. Профілактика і здоровий спосіб життя:

10. Здорове і безпечне фізичне середовище

11. Більш здоровий спосіб життя

12. Зменшення шкоди, що заподіюється алкоголем, викликає залежність засобами і тютюном

13. Умови здорового середовища

14. Багатосекторальні зобов'язання у випадку охорони здоров'я

Політика «Здоров'я для всіх у 21-му столітті»

Г. Зміна орієнтації - спрямованість на кінцевий результат:

15. Інтеграція (інтегрований сектор) охорони здоров'я

16. Питання керівництва та забезпечення якості медико-санітарної допомоги

Політика «Здоров'я для всіх у 21-му столітті»

Д. Ресурси:

17. Фінансування служб охорони здоров'я і виділення ресурсів

18. Розвиток кадрових ресурсів охорони здоров'я

19. Наукові дослідження та інформація з питань охорони здоров'я

20. Мобілізація партнерів в інтересах охорони здоров'я

21. Політика і стратегії з досягнення здоров'я для всіх

Напрямки Концепції побудови національної системи охорони здоров'я України

Фінансування системи охорони здоров'я

як ключова складова:

- запровадження страхової моделі фінансування на первинній та вторинній ланці та створення Національного страховика;
- визначення гарантованого пакету медичної допомоги;
- автономізація медичних закладів та перехід на контрактні відносини з постачальниками медичних послуг.

Якісне медичне обслуговування – з пріоритетним розвитком первинної ланки охорони здоров'я, формування госпітальних округів, створення ефективної маршрутизації і диспетчеризації екстреної медичної допомоги, налагодження системи управління якістю медичного обслуговування.

Доступність лікарських засобів – за рахунок механізмів референтного ціноутворення та реімбурсації;

Охорона громадського здоров'я з акцентом на профілактиці захворювань, в тому числі імунопрофілактиці, ефективному реагуванні на епідемічні виклики, формуванні здорового способу життя;

Напрямки Концепції побудови національної системи охорони здоров'я України

**Випереджаюче інформаційно-комунікаційне
забезпечення,
розвиток інформатизації,
ефективна система управління**

**Наука, створення системи безперервного професійного розвитку,
забезпечення адекватної оплати праці медичних працівників
та ефективного її стимулювання**

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

